

Næringstingets innpasning i vaar forfatning. Av advokat J. B. Hjort.

Ap 1934
10032A

1) For en tid siden uttalte den amerikanske landbruksminister Wallace at det nasjonale næringsting vilde være midlet til å undgå diktatur og forleden dag har den norske fhv. landbruksminister Sundby uttalt noe lignende. Da Nasjonal Samling som det første norske parti ifjor tok til orde for at vaar forfatning maatte suppleres bl. a. med bestemmelser som tillater at et slikt næringsting kan opprettes gav dette allikevel høire anledning til å gjøre sin (ved siden av det beryktede fyrverkeri) største innsats i valgkampen ved at partiet lancerte paastanden om at N. S. ved sine forfatningsideer tilstrebet diktatur. Nu begynner selv høire å forstå at der er noe å gjøre paa dette omraade og nedsetter en «konstitusjonskomité» som bl. a. skal utrede spør-

maalet om «næringsorganisasjonenes og fagforeningenes stilling i staten». Og da der som bekjent gaar en nemesis gjennom livet trekker dette tiltak nu efter sig at arbeiderpartiet (som jo selv tilstreber et raadestyre d. v. s. et slags forvrent næringsting) beskylder ogsaa høire for å ville diktatur. Og høire maa nu forsvare sig mot den agitasjon som partiet selv satte igang ifjor.

Vi ser saaledes at saken gaar sin gang, ideene bryter sig vei ved sin egen kraft, troes all ytre motstand. Og det blir da aktuelt å overveie hvorledes et slikt næringsting kan innpasses i vaar forfatning. Det har fra enkelte hold været antydning at man maatte kunne omforme Lagtinget til et næringsting, men en nærmere overveielse vil hurtig vise at det

te ikke fører frem.

2) For å forstå dette maa man først gjøre sig klart, at en stat idag har opgaver å løse som er prinsipielt forskjelligartet, i første rekke statspolitiske opgaver og i annen rekke nærings- og kulturpolitiske opgaver. De første som gjerne kalles de primære statsopgaver, fordi deres løsning betinger at staten overhodet kan bestaa, omfatter landets indre og ytre styre, forvaltningen, rettspleien, forsvaret utenriksvesenet o. l. Det var med den slags opgaver for øiet vaar forfatning blev skrevet og vaare statsmakter, de «utøvende», «lovgivende» og «dømmende» makter blev konstituert og en aarrekke kunde løse sine opgaver tilfredsstillende.

Senere traadte de andre, sekundære opgaver av nærings- og kulturpolitisk art til og da de under et ordnet styre vil tiltrekke sig mest opmerksomhet hos velgerne begynte de hurtig å gjøre sig gjeldende i Storting og regjering, i en slik grad at vi idag trygt kan si, at vi ikke lenger har statsorganer

som hevder de statspolitiske maale. Stortinget er blitt et selvmoetigende, partipolitisk næringsting og regjeringen et utvalg av Stortinget. Derfor oplever vi at statens autoritet synker, at rettsvesenet forfaller, at forvaltningen ødelegges o. s. v. samtidig med at Storting og regjering heller ikke makter å løse de næring- og kulturpolitiske opgaver paa en tilfredsstillende maate.

3) For å raade bot paa dette maa man gaa ut fra at regjering og Stortingsammen med domstolene er og skal være de egentlige statspolitiske organer som i første rekke skal stille med de nevnte primære statsopgaver og som tilsvarende maa befries for førstehaandarbeidet med nærings- og kulturspørsmålene. For disse maa der skapes særlige organer og N. S. har foreslaatt et næringsting og et kulturting. Til disse delegerer staten sin myndighet paa det næringspolitiske og det kulturelle omraade, paa samme maate som det alt delvis skjer til kommunene, til forskjellige organisasjoner o. l. paa spesielle om-

raader. Arbeidsdelingen mellom de tre ting og de prinsipper som nærings- og kulturtinget skal virke efter maa fastslaaes av de statspolitiske organer. Det maa nemlig holdes fast at det endelige ansvar for ogsaa disse opgavers løsning hviler paa staten og dens statspolitiske organer fordi staten er en enhet som ikke taaler noen over sig eller ved siden av sig. Ellers faar man stater i statens og tilslutt anarki. Det betyr at staten kan gripe inn hvis det gaar galt men skal avholde sig fra daglig innblanding.

4) Til Stortinget maa folket velge representanter ved almindelige direkte valg, og da sesjonene vil kunne forkortes til en brøkdal naar Stortinget blir kvitt

nærings- og kultursakene vil folket atter kunne sende sine beste menn til tinget. Nu har de ikke tid til det.

Til Næringstinget maa de enkelte yrker selv opnevne sine representanter og yrkene maa organiseres organisk i yrkeslaug omfattende ledelse, kapital, funksjonærer og arbeidere som er beskjeftiget i yrket. Dette er det eneste praktiske middel til avskaffelse av klassekampen og partiuevenet.

Til Kulturtinget opnevner de enkelte kulturinstitusjoner (kirke, universitet, skoler, presse o. s. v.) sine representanter.

Systemet fremgaar av følgende skjema:

